

Zdroje dat členěných dle pohlaví

Ať již řešíme jakýkoli společenský problém, např. nízký podíl žen mezi podnikajícími, analýza informací a dat by měla být vždy členěna podle pohlaví. Jen tak je totiž možné odhalit existující nerovnosti, jejich příčiny a hledat efektivní řešení.

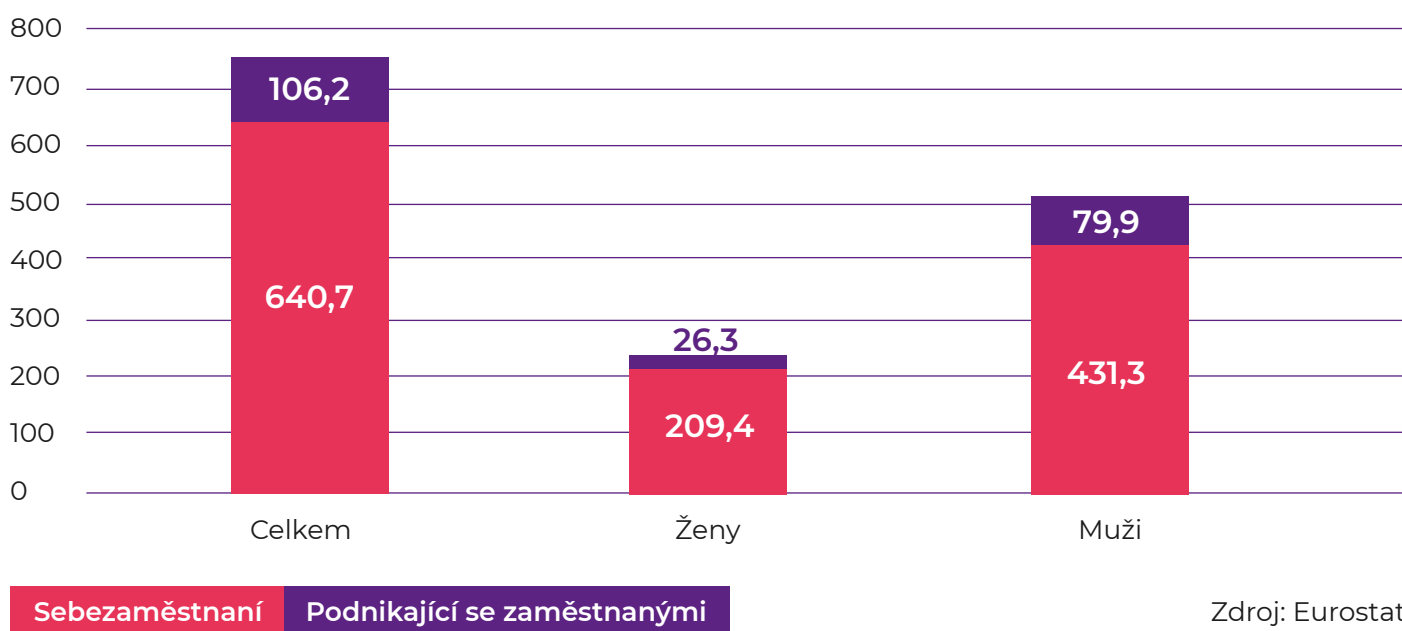
Pokud bychom sledovali pouze data agregovaná, nemuseli bychom si všimnout důležitých faktorů, které mohou vysvětlit různé zastoupení žen nebo mužů v určitých oblastech nebo různou míru využívání určitého typu programů či podpor ženami a muži.

Analýza dat členěných dle pohlaví nám může poskytnout důležitý vhled do genderových nerovností v podnikání. Zároveň je potřeba si všimnout i dalších kategorií, jako je např. věk, dosažené vzdělání, etnicita/rasa/migrační status/

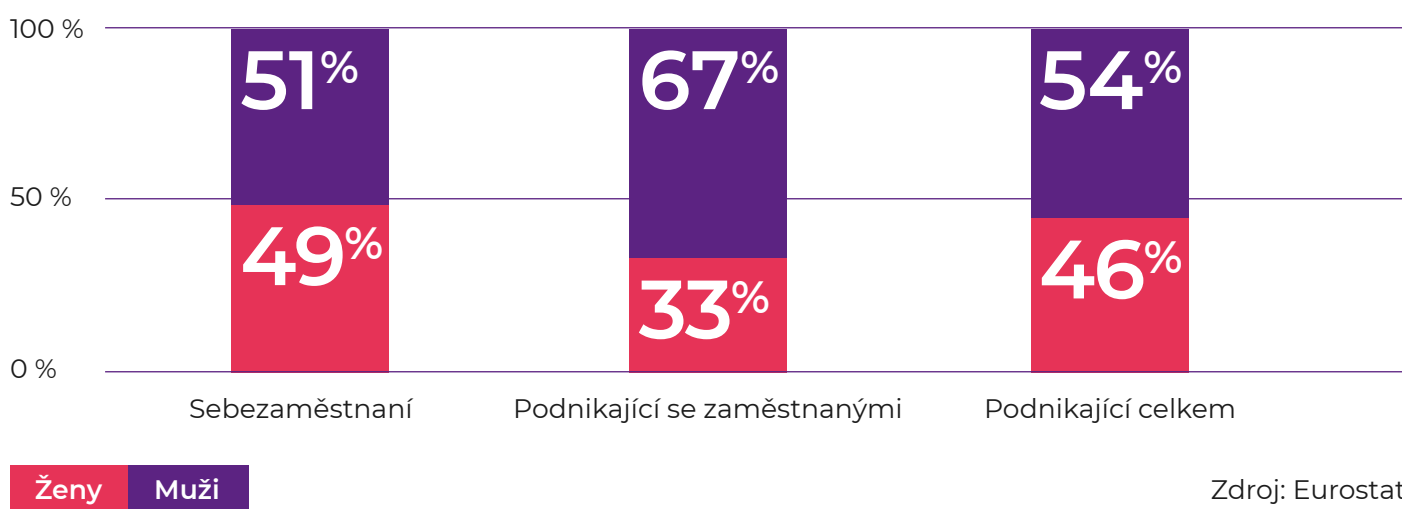
země původu, či postavení v podnikání/socio-ekonomický status, které mohou mít vliv na situace podnikajících. Problémem však může být nedostupnost dat členěných dle pohlaví a zároveň dle dalších kategorií.

V tomto dokumentu přibližujeme vybrané databáze, publikující data členěná dle pohlaví, které je možné využít při analýze a plánování či hodnocení podpory podnikání, ale i dalších opatření.

Počty podnikajících dle pohlaví ve 2. čtvrtletí 2024 v tis.

Podíl podnikajících dle pohlaví ve 2. čtvrtletí 2024 v %

Druh dat	ČSÚ – Český statistický úřad
Odkaz na data	→ Zaostřeno na ženy a muže 2023
Charakteristika dat	Ročenka Zaostřeno na ženy a muže (ZŽM) je souhrnem genderově segregovaných dat, které třídí ČSÚ. ZŽM je členěna do deseti kapitol (např. Práce a mzdy, Sociální zabezpečení, Vzdělávání nebo Obyvatelstvo, rodiny, domácnosti). Data relevantní pro podnikání jsou především v kapitole 4, která poskytuje počty podnikajících žen a mužů s tříděním dle věkových skupin, vzdělání a odvětví podnikání (dle CZ-NACE). ČSÚ tato data sbírá od roku 1993 v periodicitě 5-ti let. V ZŽM je možné najít i informace o počtech podnikajících žen a mužů ve srovnání s EU 27 (za rok 2021) s tříděním dle sedmi věkových skupin.
Obsažené proměnné	Počet podnikajících s členěním dle pohlaví, věku (věkové skupiny), ekonomického odvětví podnikání a vzdělání
Publikace s relevantními výstupy	→ Zaostřeno na ženy a muže 2023
Příklady využití dat	Státní správa Data ČSÚ jsou užitečná pro tvorbu politik založených na datech týkajících se podnikajících osob, např. změn týkající se nemocenského pojištění a zabezpečení v období nemoci a nemoci dětí. Byznys V datech ČSÚ je možné najít podklady pro tvorbu programů orientovaných na podnikající se zaměřením na jejich specifické potřeby, např. lze pozorovat nárůst podnikajících žen v období po rodičovské pauze. Akademická sféra Data ČSÚ jsou zásadní pro výzkum podnikajících osob v ČR, který musí nutně vycházet z dostupných datových zdrojů, např. nárůst počtu podnikajících žen v různých věkových skupinách s ohledem na stav ekonomiky. Občanská společnost Podpůrné aktivity pro podnikající osoby by měly vycházet z relevantního know-how o podnikajících a cílit tak efektivněji na jejich potřeby, např. v kontextu podnikajících matek – zajišťování péče v průběhu školení.
Poslední rok sběru dat	ZŽM bylo naposledy vydáno v roce 2023 a vychází ze sběru dat v roce 2022, v rámci dat za EU 27 proběhl sběr dat v roce 2021.
Frekvence sběru dat	VŠPS probíhá čtvrtletně, stejně tak sběr dat v rámci EUROSTATu.
Mezinárodní srovnání	Metodika ukazatelů VŠPS koresponduje s definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce. ZŽM také pracuje s daty z EUROSTATu (počty podnikajících dle pohlaví a věkových skupin).
Dostupnost dat	Dostupné online zdarma
Omezení	Od roku 2024 ČSÚ stejná data sbírá, ale nevydává je ve specifické ročence. Data o ženách a mužích poskytuje pouze v neagregovaných datasetech, což komplikuje práci s nimi: k analýze je nutná znalost náročnějších statistických metod, data mohou pocházet z různých zdrojů a práce s nimi vyžaduje více času z důvodu velkého objemu dat. ČSÚ dále poskytuje genderové statistiky např. z oblasti sociálního zabezpečení (průměrný důchod) nebo z oblasti trhu práce (struktura mezd zaměstnanců), které mohou být užitečné pro obecnější pochopení genderových nerovností ve společnosti i na trhu práce, ovšem podrobnější data rozdělená dle pohlaví v roce 2022 v katalozích produktů ČSÚ chybí. Absentuje i další značné množství informací o podnikajících osobách, např. podrobnější informace o tom, v jakých oblastech podnikající působí nebo zda mají děti. Data ČSÚ nezahrnují informace o individuálních trajektoriích, které mají strukturální charakter, např. důvody započetí nebo ukončení podnikání. Data jsou poskytována v přehledných tabulkách, ovšem publikace nenabízí jejich interpretaci.

MPO

Druh dat	MPO - Ministerstvo průmyslu a obchodu
Odkaz na data	→ Statistické údaje o podnikatelích
Charakteristika dat	V souborech “ Počet podnikajících fyzických osob a živnostenských oprávnění dle pohlaví” se nacházejí počty podnikatelských subjektů a platných živnostenských oprávnění (včetně rozdělení podle typů živností) členěné dle pohlaví. Statistika obsahuje aktuální stav k poslednímu dni uvedeného čtvrtletí (2016-2024).
Obsažené proměnné	Počet podnikajících fyzických osob a živnostenských oprávnění dle pohlaví, Počet živnostenských oprávnění pro fyzické osoby podle typů živností a dle pohlaví
Publikace s relevantními výstupy	→ Prekarita jako reálná zkušenost sebezaměstnaných a mikropodniků 2020-2023 (SOÚ AV ČR)
Příklady využití dat	Státní správa Za účelem monitorování situace žen na trhu práce je možné sledovat např. počty podnikajících žen dle věku či občanství, či sledovat rozdíly mezi kraji. Byznys Při zajišťování podpůrných programů (mentoringu/kurzů) je možné zohlednit věkovou strukturu podnikajících žen, jejich původ či místo působení (kraje). Akademická sféra Dataset MPO je velmi stručný, ale je možné analyzovat například vývoj počtu podnikajících žen v čase a změny týkající se jejich věku a země původu. Občanská společnost Data MPO mohou nabídnout podklady k analýze základních charakteristik podnikajících žen v ČR.
Poslední rok sběru dat	2024, první čtvrtletí
Frekvence sběru dat	Čtvrtletně
Mezinárodní srovnání	Ne
Dostupnost dat	Dostupné online zdarma
Omezení	Kombinace s dalšími proměnnými (věková skupina, kraj, občanství) dostupné pouze na požádání.

Druh dat	EIGE - Evropský institut pro rovnost žen a mužů
Odkaz na data	→ eige.europa.eu → Gender Equality Index → EIGE's publications
Charakteristika dat	• Index rovnosti žen a mužů (dále jen GEI), který sestavuje EIGE, hodnotí členské státy EU v mnoha oblastech týkajících se rovnosti žen a mužů. Poskytuje hodnocení stavu rovnosti žen a mužů v jednotlivých zemích a v EU jako celku a umožňuje srovnání s jinými zeměmi, a to buď celkově, nebo v jednotlivých ukazatelích v rámci sedmi domén (např. práce, peníze, zdraví,..). • Přestože GEI nezahrnuje samostatnou oblast zaměřenou na podnikání a inovace, ukazuje obecný stav rovnosti žen a mužů v dané zemi a v oblasti placené práce, která je pro podnikání a inovace vysoce relevantní. • EIGE zároveň na nepravdivé bázi vydává dílčí reporty a studie (EIGE surveys), případně podklady pro politická opatření (EU policies and strategies). • Genderová statistická databáze EIGE nabízí značné množství dat o trhu práce a pracovních podmínkách se zaměřením na zaměstnanecký poměr.
Obsažené proměnné	GEI doména “práce”: participace na trhu práce: míra zaměstnanosti na plný úvazek, délka pracovního života, segregace a kvalita práce, zaměstnané osoby v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a sociální práce, atd. se zahrnutím vlivů proměnných: rodinný status, věk, nejvyšší dosažená úroveň vzdělání, země původu a zdravotní omezení
Publikace s relevantními výstupy	→ GEI → Grey literature on entrepreneurship → Gender in entrepreneurship → Promoting women´s economic independence and entrepreneurship - good practice → Factsheet - good practices in women entrepreneurship → Good practices in the area of women´s entrepreneurship
Příklady využití dat	Státní správa Za účelem tvorby data-based policies je možné sledovat např. míry participace žen a mužů na trhu práce v mezinárodním srovnání, srovnání rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů, což může vést k vhodnějšímu cílení aktivních politik zaměstnanosti. Byznys Při zajišťování podpůrných programů (mentoringu/kurzů) je možné zohlednit některé proměnné vycházejících z GEI. Např. absence možností sladování, tzn. nabídnout možnost hlídání v průběhu kurzů nebo možnost účasti online, nebo zaměření kurzů na relevantní témata jako jsou manažerské kompetence (vzhledem k datům o genderové vertikální segregaci) včetně finančního managementu v podnikání. Akademická sféra GEI může sloužit jako prvotní informace o stavu rovnosti v jednotlivých státech, konkrétněji může být podkladem pro dílčí srovnání zemí nebo skupin zemí (např. dle typu sociálního státu) v jednotlivých doménách GEI. Občanská společnost GEI může nabídnout podklady pro argumentaci (např. výběr konkrétní oblasti dle relevance pro konkrétní organizaci) směrem k donorům anebo při nastavování konkrétních služeb a programů, např. podíl žen v ekonomických rozhodovacích pozicích v ČR v mezinárodním srovnání.
Poslední rok sběru dat	2023 (GEI)
Frekvence sběru dat	Každoročně
Mezinárodní srovnání	Členské státy EU, Webové stránky nabízejí nástroje pro srovnání jednotlivých domén GEI a jednotlivých států
Dostupnost dat	Dostupné online zdarma
Omezení	Absence základních datových zdrojů zaměřených přímo na podnikání a inovace. Publikace zaměřené primárně na podnikání nejsou aktuální (nejnovější je z roku 2019).

Eurostat

Druh dat	Eurostat Pro podnikání je zásadní Labour Force Survey (pro ČR VŠPS).
Odkaz na data	→ Database
Charakteristika dat	- Eurostat je statistickým úřadem Evropské unie. Úkolem Eurostatu je předkládat harmonizovaná statistická data na úrovni celé EU a zároveň poskytovat statistické srovnání regionů (NUTS) a členských států. Jeho data slouží jako oficiální podklad pro rozhodování evropských orgánů a institucí v ekonomických otázkách. - Eurostat veškerá svoje data získává od organizací pověřených jednotlivými členskými státy ke shromažďování statistických dat na jejich území (v ČR Český statistický úřad). Eurostat se tedy zabývá především úpravou těchto dat a jejich převedením do porovnatelné podoby.
Obsažené proměnné	Data z různých oblastí, například: - ekonomika a finance, - populace a sociální podmínky, - věda, technologie a digitální společnost a další. Proměnné relevantní k tématu Gender a podnikání: Obecné informace o postavení žen a mužů na trhu práce - míry zaměstnanost/nezaměstnanosti (dělení dle pohlaví, rozdíl u mužů a žen, zda se jedná o rodiče dětí do 6 let), - gender pay gap, - využívání služeb péče o děti do 6 let, - neplacená práce v domácnosti. Nejdůležitější údaje o self-employed (LFS series) - počet podnikajících, - podíl podnikajících na počet zaměstnaných, - třídění dle pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, ekonomické aktivity, povolání.
Publikace s relevantními výstupy	Nejdůležitější statistiky jsou zveřejňovány prostřednictvím tiskových zpráv, například: → Gender gap in self-employment rises with age → Labour Force Survey (LFS) ad-hoc module 2017 on the self-employed persons — Assessment report — 2018 edition Data Eurostatu jsou využívána v zásadních publikacích zaměřených na gender a podnikání. Například: Rugina, S., & Ahl, H. (2023). How research positions Central and Eastern European women entrepreneurs: A 30-year discourse analysis. <i>Entrepreneurship & Regional Development</i>, 35(3-4), 241-263
Příklady využití dat	Státní správa Zjišťování flexibility trhu práce, která ovlivňuje work-life balance u pracujících (nedostatečná flexibilita dělá z podnikání nutnost, zejména pro rodiče malých dětí). Možné pro návrhy legislativních úprav směřujících k větší flexibilitě trhu práce, podporu dostupnosti péče o děti. Za tímto účelem lze využít proměnné jako např.: zaměstnanost žen a mužů, práce na zkrácené úvazky (ženy a muži), zaměstnanost rodičů malých dětí. Byznys a občanská společnost Hledání odpovědi na otázky: Jaké ženy podnikají? Jaké ženy nepodnikají? Co je tím důvodem, že tyto skupiny žen ne/volí podnikání? Za tímto účelem lze využít proměnné jako např.: srovnání počtu a charakteru podnikajících (s ohledem na gender, věk, dosažené vzdělání apod.), možné využití pro podporu podnikání žen. Akademická sféra Sledování vývoje počtu podnikajících v čase, hledání souvislostí s vývojem ekonomiky (například v době pandemie, ekonomické krize), sledování dopadu na ženy a muže. Za tímto účelem lze využít proměnné jako např.: podíl podnikajících na celkovém počtu zaměstnaných (třídění dle pohlaví).
Poslední rok sběru dat	Data jsou sbírána až na výjimky každoročně, posledním rokem sběru dat je tedy zpravidla loňský rok.
Frekvence sběru dat	Údaje jsou udávány každoročně
Mezinárodní srovnání	Srovnání zemí EU plus vybrané státy mimo EU (liší se dle tématu/otázky)
Dostupnost dat	Základní data a třídění jsou dostupná zdarma online. Eurostat nabízí možnost online kombinovat více dimenzí dat (např. podle pohlaví, podle země, údaje v procentech nebo nominální apod.). Část dat z Labour force survey je dostupná v online databázi Eurostatu pod záložkou Employment and unemployment.
Omezení	Na stránce Eurostatu jsou dostupná pouze základní třídění. Přístup k primárním datům je omezený. Mikrodata, která umožňují identifikaci statistické jednotky (např. osoby v šetření pracovních sil nebo podniku pro statistiku inovací), jsou přísně důvěrná. V rámci přísných bezpečnostních postupů jsou různé anonymizované soubory údajů poskytovány výzkumným institucím pro ověřené výzkumné projekty.

Druh dat	OECD databáze
Odkaz na data	→ OECD Social and Welfare Statistics
Charakteristika dat	Jedná se o data získaná zejména od národních statistických úřadů a z dalších ověřených zdrojů včetně vlastních dotazníkových šetření a sběru dat o politikách, opatřeních, podporách a legislativě.
Obsažené proměnné	• K podnikání je obsaženo mnoho indikátorů včetně podílů sebezaměstnaných a podnikajících se zaměstnanými, dle vzdělání, sektoru a pohlaví. Dále i postojové otázky na výhled v podnikání. • Téma Gender equality je součástí datasetu OECD Social and Welfare Statistics a je dále rozčleněno do podtémat: Genderová rovnost v podnikání, Genderová rovnost ve vzdělávání, Genderová rovnost v zaměstnání. • Indikátory v rámci podtématu Genderová rovnost v podnikání: podíl sebezaměstnaných ze všech zaměstnaných, podíl podnikajících se zaměstnanými, genderový rozdíl ve výdělcích sebezaměstnaných, postoje k podnikatelskému riziku a k podnikatelským příležitostem, přístup k financím a tréningu pro začátek podnikání, podíl populace, která si půjčila peníze na začátek podnikání. • Dále jsou data členěna dle dosaženého vzdělání, věku, někdy i občanství a sektoru, ale ne u všech indikátorů.
Publikace s relevantními výstupy	→ Entrepreneurship Policies through a Gender Lens. 2021. OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris → Framework for the Evaluation of SME and Entrepreneurship Policies and Programmes 2023, OECD Studies on SMEs and Entrepreneurship, OECD Publishing, Paris → Society at a Glance 2024. OECD Social Indicators, OECD Publishing, Paris
Příklady využití dat	Státní správa Lze využít přímo data o podílech podnikajících dle různých členění, postoje podnikajících a jejich zkušenosti s dostupností podpory podnikání. Dále je možné využít analýzy a tematické studie, které analyzují politiky a programy podpory, zavedené v jiných zemích a popisují dobré praxe a doporučení pro konkrétní politiky či situace, např. genderové nerovnosti v přístupu k podpoře podnikání. Byznys Je možné provádět srovnání zemí, regionů a trhů, případně standardů a pracovních podmínek v různých zemích a inspirovat se dobrými praxemi a konkrétními opatřeními na pracovištích. Akademická sféra Data jsou využitelná pro nejrůznější srovnání a analýzy. Vysoce relevantní jsou i tematické studie, které je možné využít jako podklady a zdroje pro vědecký výzkum konkrétního tématu. Občanská společnost Data je možné využít jako podklad pro žádosti o podporu programů a služeb, zejména srovnání ČR a dalších zemí, nebo pro nastavování konkrétních programů.
Poslední rok sběru dat	2023, i nepravidelně nebo častěji (měsíčně)
Frekvence sběru dat	Ročně nebo méně často, některá šetření ad hoc
Mezinárodní srovnání	Obsahuje data o 38 OECD členských zemích a také dalších nečlenských zemích a regionech světa
Dostupnost dat	Dostupné online zdarma
Omezení	Na webu jsou dostupná pouze základní třídění dle pohlaví, někdy spolu s věkem a nejvyšším dosaženým vzděláním a tato třídění nejsou dostupná systematicky u všech indikátorů. Podrobnější nebo tematicky zaměřená data nejsou vždy sledována kontinuálně. Mikrodata nejsou volně dostupná.

Tento materiál vznikl v rámci evropského projektu Gendered Innovation Living Labs (→ **GILL**). Projekt GILL je zaměřený na inovace, výzkum a podnikání a jeho cílem je vytvořit prostor pro sdílení a tvorbu nástrojů, metod a znalostí pro více inkluzivní a inovační podnikatelské prostředí.

Funding

Funded by the European Union (GILL, 101094812). Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Research Executive Agency (REA). Neither the European Union nor the European Research Executive Agency can be held responsible for them.

This project is also co-funded by UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee [grant number 10049511].

**Funded by
the European Union**

NIHR | HealthTech Research Centre
Long term conditions